

Garibaldi og de Tusinde

Det der nu kaldes Italien var i 1859 et broget kludetæppe af stater og udenlandsk territorium. Venedig, Milano og den nordøstlige del af landet var under det stillestående østrigske kejserdømme. Pavestaten rummede Rom og dele af det centrale Italien, og syd for Rom lå kongedømmet Napoli eller De to Sicilier, en særegen konstruktion som opstod i 1734 efter den spanske arvefølgekrig, da man fratog det svækkede Spanien sine besiddelser i Italien. Kongen kaldtes La Bomba på grund af den energi han brugte på at bombe oprørske undersåtter.

Alle tre styre var forhadte og i 1848 brød oprøret ud alle vegne med krav om demokrati og forfatning. Alle steder blev revolterne slået ned med hård hånd og udenlandske styrker. I Rom havde man udråbt republikken, den blev slået tilbage af overlegne franske styrker, lederen af republikkens væbnede styrker, Guiseppe Garibaldi, fik sat en pris på sit hoved, men formåede at flygte ud af landet.

I årene efter blev der slået brutalt ned på enhver opposition. Fængslerne fyldtes med politiske fanger, angiveriet var sat i system, østrigerne hængte de oprørske fra bymurene.

Ved siden af det knuste håb om frihed for tyranner og despoter levede et udbredt ønske om frihed for Italien. Man drømte om et samlet, uafhængigt og helst demokratisk Italien.

I landets nordvestlige del med hovedbyerne Torino og Genova lå det ubetydelige kongedømme Savoyen. Kongen hed Victor Emmanuel. Forfatningen var relativ demokratisk, og det var derfor ofte hertil italienerne satte deres lid, når de drømte deres fremtidsdrømme.

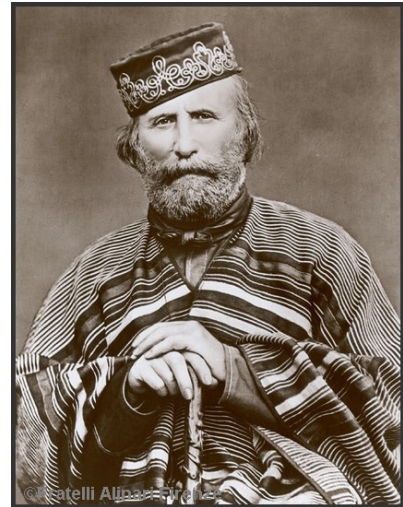
Savoyens mest betydende politiker, Cavour, havde de samme håb og drømme. Men man levede i et Europa, der siden begivenhederne i 1848 havde modsat sig enhver form for forandring til det bedre. Og det lille kongerige manglede kræfterne. Man kunne kun håbe på et mirakel, og miraklet mente nogle hed Garibaldi, den nu legendariske helt fra den romerske republik og Uruguays frihedskamp. Garibaldi var en uforsonlig og fanatisk tilhænger af Italiens samling, hvordan han skulle kunne gavne sagen kunne ingen pege på, men at han kunne troede mange.

Optakten

I 1858 fik man kaldt ham til Savoyen fra hans frivillige eksil på den lille ø Caprara ved Sardinien, hvor han tilbragte tiden med at avle geder og dyrke kartofler. Så var de samlet, de tre mænd, Victor Emmanuel, Cavour og Garibaldi, der hver har givet navn til en plads eller et hovedstrøg i hver eneste italiensk by med respekt for sig selv. Men de mødtes i hemmelighed. Garibaldi's navn var stadig som en rød klud for det reaktionære Europa, der omgav Savoyen.

Samme år fik man en uventet hjælpende hånd fra det kejserlige Frankrig. Napoleon d.3. hadede det reaktionære Østrig af et godt hjerte og indvilligede i at hjælpe Savoyen med at ekspandere østover, mod at Savoyen afgav Nice (Nizza) til ham. Kort efter tog man Lombardiet med Milano fra østrigerne. Garibaldi var med på nordfronten i spidsen for det korps, der blev kaldt alpejægerne. Alpejægerne var parat til at fortsætte succesen, men eventyret endte her. Napoleon sagde stop - han foretrak små og svækkede lande ved sine grænser.

Lysten til at tage næste skridt til en samling af landet fandtes overalt. Men man var handlingslammet.

Igen kunne kun Garibaldi gøre noget. Men hvad? Man talte til ham om at begynde sydpå, på Sicilien. Det sorte styre i Napoli havde ingen andre venner end østrigerne, og sicilianerne var så fjendtligt indstillede, at La Bomba de facto holdt øen besat med et massivt troppeopbud. Men Garibaldi nægtede. Han fastholdt at sicilianerne selv skulle tage initiativet. Han ville ikke befri et folk, der ikke selv nærrede ønske om det.

Så bedrog man ham. Man foregav at en lille lokal revolte i Palermo, der straks var blevet slået ned, havde bredt sig og var blevet til et omfattende oprør. Overdrivelsen nærmede sig en løgn, men den virkede. Garibaldi tog en rask beslutning og begyndte at samle frivillige. Cavour sad i en alvorlig klemme, splittet mellem sine forpligtelser til at stoppe manden og sin sympati for sagen. Han vaklede, skiftede sind fra dag til dag, lovede våben, tilbageholdt dem så, forbød afsejlingen fra Genova og så alligevel gennem fingrene med den.

Garibaldi nåede at samle 1000 mand, så kunne han ikke vente længere. Risikoen for at Cavour ville stoppe ham, eller at napolitanerne nåede at forberede deres 'modtagelse' var for stor.

Sicilien

Så om natten den 5. maj 1860 sejlede ekspeditionen i 'hemmelighed' under stor bevågenhed fra befolkningen fra Genova på to dampere som nogen havde fixet. De 1000 frivillige var typisk studenter, sagførere, læger eller ingeniører, mange af dem veteraner fra alpekorpsen. På grund af Cavour havde de kun rustne og forældede våben, men de havde én væsentlig ting: bajonetter.

Det lykkedes Cavour at sende sin arrestordre på dem så sent, at den først nåede frem efter afsejlingen.

Godt fem døgn senere nåede bådene Marsala på Siciliens vestkyst. Her kunne det allerede været gået helt galt. Marsala husede normalt et par af kongerigets krigsskibe. Og bare fire dage før deres ankomst havde der været en større landstyrke i byen. Men de havde det held der fulgte dem hele vejen og som de til dels kunne takke deres modstander for. I den napolitanske stat var styret således indrettet, at det var vigtigere at folk var af god familie end at de var duelige, når topposter i stat og militær besattes. Desuden skulle man helst være i den alder, hvor de fleste andre ville gå på pension.

Så da de 1000 nåede frem, var krigsskibene i rum sø og landtropperne på vej hjem til Palermo. De fik losset sig selv og tre nedslidte kanoner i land og startede vandringen mod Palermo. De var 1000. I Palermo ventede 20.000 velbevæbnede tropper på dem. Men de havde viljen og organisationstalentet, mens deres modstandere var præget af dårlig kommunikation (sicilianerne havde ødelagt telegrafen), selvmodsigende beslutninger og manglende evne til at træffe afgørende valg.

Den 15. maj stødte de på fjenden ved den lille by Calatafimi, 3000 mand og en mængde artilleri. De gik til angreb om morgenen og stormede de napolitanske stillinger, blev hårdt presset men opildnet af en utrættelig Garibaldi ('her skaber vi Italien eller dør') stormede de igen og igen, der kæmpedes mand til mand med bajonetterne, og til sidst trak napolitanerne sig tilbage og flygtede. Mere end en tiendedel af de tusinde var dræbt eller hårdt såret, men der var ikke tid til at vente. Stod man stille blev man indhentet af udviklingen.

Garibaldi blev efter sejren udråbt til Siciliens diktator af hele den vestlige del af øen. Hvad han skulle bruge magten til var uvist. Hans hær bestod af republikanere, ateister og fritænkere. Men de havde accepteret deres leders krav om at de kæmpede i Victor Emmanuels navn. Og de måtte også tøjle deres modvilje over for præsterne i det stærkt religiøse Sicilien. Kun jesuitterne ekspropriede man - dem er der alligvel aldrig nogen der har brudt sig om. Under alle omstændigheder havde Garibaldi ikke tiden til at bruge sin magt. Marchen mod Palermo fortsatte. Trods den lokale velvilje stadig kun med sporadisk siciliansk hjælp.

Stormen på Palermo

Fire dage efter var de lige syd for Palermo, men blev drevet tilbage og jaget af en større fjendtlig styrke, væsentligt bedre organiseret end den, de havde slået. De satte så under stor opmærksomhed sydpå mod Corleone, hvorefter hovedstyrken snart i ubemærkethed drejede af og lod de syge fortsætte sydpå sammen med de tre ubrugelige kanoner. Så gemte hovedstyrken sig - billedlig talt - i skovbrynet og så den store napolitanske styrke sætte kurs de sårede og kanonerne.

Det var de store replikkers tid. 'Vi er snart enten i Palermo eller i helvede' bemærkede Garibaldi's højre hånd Nino Bixio.

Den 23. maj var de nået til bjergene syd for Palermo. Her slog de lejr og grundede over, hvordan man kunne tage den stærkt befæstede by. Den reducerede styrke var meget slidt, bogstaveligt talt. Skoene var slidt op eller væk, tøjet hang i laser. Det var tid for endnu en replik. "Jeg vil tage Palermo i morgen som sejrherre eller verden vil aldrig igen se mig blandt de levende", meddelte Garibaldi. Det var den 26. maj.

Guerillastyrken, terroristerne ville det hedde i vor tids sprogbrug, fik besøg af englændere og amerikanere, der tilfældigt var i Palermo, og som gav dem gode råd om hvor befæstningen af byen var svagest. I Palermo talte man om at angrebet ville komme den 27. Kun byens isolerede styre vidste ingenting.

Om morgenen d.27. brød det løs. Resterne af de tusinde løb stormløb ad den rute der nu hedder De tusinde-vejen (Via dei mille) og Garibaldi-vejen (Via Garibaldi). Med sig havde de hjælp af nølende sicilianere. De brød gennem Porta Termini og blev hurtigt herrer over det meste af byen, men under konstant beskydning, bombardement og nærkampe. Det var en dag alle ville huske som den store dag, den mest mindeværdige og heroiske i deres liv, opfyldelsen af deres forhåbninger, den dag hvor de skrev sig ind i Italiens historie som helte, uanset hvad de ellers måtte gøre af gode eller dårlige gerninger senere i livet.

De segnede efterhånden i de fem dage, kampen varede. Hjælpsomme palermitanere samlede dem op og bar de sovende indenfor i hjemmene. Når man rørte ved deres tøj gik det fra hinanden. De kunne sove flere dage i træk, når først de blev lagt. Den sårede Nino Bixio lå og fablede om at tage 20

mand og storme det velbevogtede kongepalads, inden også han måtte give efter for søvnen.

Selvom styret fik forstærkning, der let kunne have knust de nedslidte garibaldister, opgav man, modløse og ude af stand til at tage vidtrækkende beslutninger ud over at kapitulere. Den 6. juni var kapitulationen en realitet og 20.000 napolitanske tropper forlod byen. Der var gået nøjagtig en måned siden afsejlingen fra Genova.